2.5. ØSU opfordrer indtrængende Kommissionen og Rådet til at arbejde på, at Rom-Konventionen ratificeres af så mange tredjelande som muligt, især lande, som har særlige forbindelser med EF i henhold til Lomé-Konventionen eller til de associeringsaftaler, som er under forberedelse med f.eks. Ungarn, Tjekkoslovakiet og Polen.

2.6. Skønt der kan være brug for at klarlægge retsgrundlaget, støtter ØSU dette forslag til beslutning.

3. **Andre bemærkninger**

Efter vedtagelsen og iværksættelsen af dette forslag foreslår ØSU, at EF tager initiativ til at revidere Berner- og Rom-Konventionerne (via WIPO - *World Intellectual Property Organization*) med det formål at styrke beskyttelsen af ophavsretten og »beslægtede rettigheder«.

Bryssel, den 3. juli 1991.

François STAEDELIN

Formand for

Det økonomiske og sociale Udvalg

Udtalelse om forslag til Rådets direktiv om udlejnings- og udlånsrettigheder samt visse andre ophavsretsbeslægtede rettigheder

(91/C 269/17)

Rådet for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 5. februar 1991 under henvisning til EØF-Traktatens artikel 100 A at anmode om Det økonomiske og sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Sektion for Industri, Handel, Håndværk og Tjenesteydelser, som udpegede Robert Moreland til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 5. juli 1991.

Det økonomiske og sociale Udvalg vedtog på den 288. plenarforsamling af 3. og 4. juli 1991, mødet den 3. juli, med et flertal af stemmer for, 4 imod og 2 hverken for eller imod følgende udtalelse.

1. **Indledning**

1.1. Det foreslåede direktiv tillægger forfattere, udøvende kunstnere, grammofonplade- og filmproducenter visse rettigheder. Medlemsstaterne skal indføre udlejnings- og udlånsrettigheder for litterære og musikalske værker, optagelser af live-fremførelser, filmindspilninger og fonogrammer. Det betyder, at en given indehaver af ophavsretten eller en beslægtet rettighed til sådanne værker har ret til atforbyde andre at udleje eller udlåne eksemplarer af værket til andre uden hans samtykke.

1.2. Forslaget forpligter desuden medlemsstaterne til at sikre visse »beslægtede rettigheder«. Disse omfatter retten til at forbyde optagelse af live-fremførelser, forbyde optagelse af fonogrammer, forbyde kopiering og distribution af film samt forbyde optagelse af udsendelser.

2. Generelle bemærkninger

2.1.1. ØSU fremsatte følgende bemærkning til kapitel 4 (spredningsretten, konsumption af rettigheder og retten til at kontrollere udlejning) i Kommissionens grøndbog om »Ophavsret og den teknologiske udfordring« [1]:

> »Konklusionen om, at en ret til at forbyde udlejning af lyd- og videooptagelser er påkrævet, og at der bør fastlægges et direktiv herom, hilses velkommen. Spørgsmålet om, hvorvidt en sådan rettighed skal være en kontrolret eller blot en ret til et rimeligt vederlag, bør utvivlsomt besvares til fordel for en kontrolret...«

2.1.2. Som følge heraf hilser ØSU direktivforslagets bestemmelser om lyd- og videooptagelser velkommen; navnlig er forslaget om at indføre en kontrolret prisværdigt. Skønt kapitel 4 i grønbogen i princippet kun omhandler udlejning af fonogrammer og videooptagelser, bifalder ØSU, at udlejningsretten udvides til at omfatte alle ophavsretligt beskyttede værker, ligesom forslagene om udlånsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder hilses velkommen, dog med forbehold af følgende bemærkninger.

2.2. ØSU har valgt at sætte fokus på artikler 3 og 4 under de generelle bemærkninger, da det skønner, at Rådet bør være særlig opmærksom på disse to artikler.

2.2.1. Artikel 3: Rettighedshaverens krav på en »rimelig andel« af vederlaget

2.2.1.1. ØSU erkender, at det er yderst vanskeligt at affatte denne artikel, navnlig i betragtning af nuanceforskellene mellem de nationale lovgivningssystemer og vanskelighederne med at oversætte disse nuancer fra det ene fællesskabssprog til det andet. (Et typisk eksempel på dette problem er betydningsforskellen mellem de engelske termer »adequate« og »equitable« i artikel 3 og 4, som tilsyneladende har to forskellige betydninger, men oversættes til et og samme ord i bl.a. den tyske udgave.)

2.2.1.2. Som følge heraf bør lovteksten gennemgås meget nøje for at sikre:

— klarhed, specielt med henblik på at den kan forstås på alle sprog, så den får samme virkning i praksis i alle medlemsstaterne,

— mindst mulig indgriben i aftaleloven, idet man samtidig sikrer et rimeligt højt vederlag og en retfærdig fordeling mellem rettighedsindehaverne,

— begrænsning af det antal rettighedsindehavere, hvis godkendelse kræves ved almindelig udlejning og udlån af eksemplarer af ophavsretligt beskyttede værker,

— indehaverne af udlejnings- og udlånsrettigheders ret til frit at overdrage deres rettigheder mod et vederlag, hvis størrelse kan forhandles frit.

2.2.2. Artikel 4: Indskrænkninger i eneretten til udlån

2.2.2.1. Kunt 4 medlemslande har en ret til offentligt udlån, og her opereres der med meget forskelligartede systemer. Det eneste, der anføres om harmoniseringsspørgsmålet i direktivforslaget, er, at ophavsmanden har krav på et »rimeligt« vederlag (adskiller det engelske »equitable« sig fra »adequate«?). Den nuværende formulering betyder i det mindste, at vederlaget skal svare til det beløb, som meddelelse af licens kunne indbringe ved fri forhandling, hvis denne indskrænkning ikke eksisterede. Hvis dette ikke er hensigten, således at f.eks. det engelske system, som er langt mere restriktivt, kan bibeholdes, bør forslaget tages op til fornyet overvejelse.

2.2.2.2. Selv om det er et drastisk skridt ikke alene at kræve af alle medlemsstater, at de skal indføre en ret til offentligt udlån, men at de også skal bygge på et fælles grundlag, må ØSU dog konstatere, at der ved en gennemførelse af artikel 4 i den nuværende formulering ikke vil blive tale om nogen harmonisering af retten til udlån. Dette skyldes i første række, at indskrænkninger i eneretten til udlån er fakultativ. Dernæst er det et faktum, at der i medlemsstaterne opereres med forskellige definitioner på begrebet »ophavsmand«, hvorfor indskrænkningerne i nogle medlemsstater vil gælde for udøvende kunstnere, producere osv., mens det ikke vil være tilfældet i andre. Følgelig vil de praktiske virkninger af artikel 4 variere meget fra medlemsstat til medlemsstat.

I denne forbindelse anmoder ØSU Kommissionen om a) at overveje at fastsætte, at artikel 4 ikke skal gælde for lydoptagelser, filmværker samt billed- og lydoptagelser og b) at ændre udtrykket »i det mindste ophavsmanden« i artikel 4 til »de i artikel 2, stk. 1, omhandlede rettighedsindehavere«.

2.2.2.3. ØSU lægger vægt på, at udnyttelse af en udlånsrettighed ikke må bremse for de offentlige biblioteters virksomhed som følge af urimeligt høje afgifter.

2.3. Der gøres i forslaget ikke noget forsøg på at harmonisere medlemsstaternes love om beskyttelsesperioden for ophavsrettigheder. Dette vil skabe vanskeligheder, navnlig for medlemsstater, der har en beskyttelsesperiode, som er længere end nogen periode foreslået af Kommissionen. Det mest indlysende valg af beskyttelsestid for litterære værker ville være halvtreds år efter forfatterens død, men dette ville skabe pro-

[1] EFT nr. C 71 af 20. 3. 1989.

blemer f.eks. for Tyskland, som i øjeblikket har halvfjerds år, for Frankrig, som har halvfjerds år for musikalske værker, samt for Spanien (tres år). ØSU konstaterer, at Kommissionen har til hensigt snarest at foreslå en harmonisering af ophavsretsbeskyttelsestiden. Mangelen på nogen form for harmonisering har imidlertid skabt det største antal tvister og det største antal handelsbarrierer i EF i praksis hidtil. Derfor afsvækkes direktivets virkning betydeligt på grund af den manglende harmonisering af beskyttelsestiden.

2.4. Gennemførelsen af bestemmelserne om udlånsrettigheder må nødvendigvis få følger for medlemsstaterne i form af offentlige udgifter. De lande, som ikke praktiserer nogen udlånsrettigheder eller begrænser dem til at gælde for deres egne borgere eller forfattere, der skriver på landets eget modersmål, vil nødvendigvis få højere udgifter. Hvis udtrykket »rimeligt vederlag« i artikel 4 om indskrænkninger betyder »svarende til det beløb, som meddelelse af udlånslicens kunne indbringe ved fri forhandling«, må der nødvendigvis opstå en stigning i de offentlige udgifter samt forøgede driftsudgifter for bibliotekerne selv i de medlemsstater, som har et offentligt udlånssystem, der sikrer alle nogenlunde ensartede rettigheder. Denne finansielle overvejelse behøver efter ØSU's mening ikke nødvendigvis blokere for direktivets gennemførelse, men medlemsstaterne bør have den in mente ved udarbejdelsen af deres finanslov.

2.5. *Ophavsretsbeslægtede rettigheder*

I direktivforslagets kapitel II mangler der bestemmelser vedrørende sekundær brug bortset fra udlejning og udlån som allerede omhandlet i kapitel I. I denne forbindelse må man især tænke på rettigheder i forbindelse med (gen)udsendelse eller anden form for offentliggørelse af allerede eksisterende værker. Også disse rettigheder henhører imidlertid — efter ØSU's opfattelse — til »the fundamental ownership of neighbouring rights protection«. ØSU anmoder Kommissionen om i den nærmeste fremtid også at fremlægge forslag om harmonisering på dette område.

3. Særlige bemærkninger

3.1. *Præambel*

3.1.1. Som anført tidligere i punkt 2.1 er ØSU principielt enig i, at der er behov for direktivet, som er i Fællesskabets interesse. Det synes desuden at være i tråd med ånden i Traktaten, som ændret ved Den Europæiske Fælles Akt, at dette område underkastes afgørelse ved kvalificeret flertal og samarbejdsproceduren. Dog er der visse tvivlsspørgsmål angående retsgundlaget. I Grøndbogen refererede Kommissionen udelukkende til artikel 100 A som et muligt retsgrundlag. Nu har man imidlertid tilføjet artikel 57, stk. 2, som omhandler selvstændigt erhvervsdrivende, men tilsyneladende vedrører etableringsret og ikke generelle dispositioner til fordel for selvstændigt erhvervsdrivende.

3.1.2. Præambelens niende betragtning lyder som følger:

> »Sådanne kreative, kunstneriske og igangsættende aktiviteter udøves i vidt omfang som selvstændig virksomhed.«

Mon ikke en analyse af den pågældende industri ville vise, at en stor del af disse aktiviteter udføres firmaer? Selv kunstnere er ikke nødvendigvis selvstændigt erhvervsdrivende.

3.2. *Kapitel I: Udlejnings- og udlånsrettigheder*

3.2.1. Artikel 1: Harmoniseringens genstand

3.2.1.1. Stk. 2 og 3 i artikel 1 dækker ikke tilfælde som udlånsinstitutioners og -virksomheders indbyrdes udlån, anvendelse af opslagsværker eller udlån med henblik på offentlig fremførelse.

3.2.1.2. I artikel 1, stk. 2, bør definitionen af »udlejning« tages under nøje overvejelse, så den udvides til at omfatte former for »salg«, som reelt er udlejning.

3.2.2. Artikel 2: Første rettighedshaver samt værker, der er genstand for udlejnings- og udlånsrettigheder

3.2.2.1. I direktivets artikel 2, stk. 1, bør betegnelsen ændres til »første rettighedshaver«. Vedkommende kan overdrage sine rettigheder. Indehaveren af udlejnings- og udlånsrettighederne til et givet ophavsretsbeskyttet værk, som er omfattet af denne artikel, er ikke nødvendigvis den samme som ophavsrettighedshaveren. Der er ikke noget klart forhold mellem ophavsretten og de rettigheder, der sikres i direktivet, specielt hvad filmproducenter angår.

3.2.2.2. I artikel 2, stk. 2, omtales »brugskunst«. Dette begreb er anvendt, men ikke defineret, i Bernerkonventionen, hvorfor det bør defineres her. Omfatter det f.eks. almindelige industrielt fremstillede artikler? Det ville måske i alle tilfælde være bedre at anføre de typer af værker, som udlejnings- og udlånsrettighederne gælder for, fremfor det modsatte?

3.2.2.3. For så vidt angår artikel 3, se punkt 2.2.1.

3.2.2.4. For så vidt angår artikel 4, se punkt 2.2.2.

3.3. *Kapitel II: Beskyttelse af ophavsretsbeslægtede rettigheder*

3.3.1. Artikel 5

Artikel 5 kan medføre administrative problemer. På den ene side kan »sekundær udnyttelse« være en alvorlig trussel for beskæftigelsen blandt kunstnere, som optræder »live«. På den anden side ville udøvende kunstnere af sekundær betydning i urimeligt omfang kunnen blokere for større udsendelser og andre arrangementer. Såfrent flere forskellige udøvende kunstnere medvirker i en fremførelse, kunne løsningen ligge i, at man medtog en bestemmelse på linje med Rom-Konventionens artikel 8, som hjemler medlemsstaterne mulighed for selv at opstille regler for, hvordan udøvende kunstnere skal repræsenteres i forbindelse med udøvelsen af deres rettigheder.

3.3.2. Artikel 6

Gælder dette kun borgere i Fællesskabet eller også andre? Hvis det også gælder andre, hvilke andre gælder det så? Skal gensidighedspirncippet følges?

3.3.3. Artikel 7

3.3.3.1. Eneretten til at forbyde spredning af eksemplarer af et værk begrænses, idet spredningsretten udtømmes, så snart et eksemplar af et værk, som er markedsført af rettighedshaveren eller med dennes tilladelse, er blevet bragt i omsætning indne for EF. Dette er i modstrid med software-direktivet, hvor der står, at spredningsretten udtømmes ved det første salg af et eksemplar hvor som helst inden for Fællesskabet.

3.3.3.2. For på effektiv vis at komme pirateri til livs foreslår ØSU, at der i artikel 7, stk. 1, efter »tidsrum« tilføjes:

»eller med henblik på indførsel, udførsel, udbud, lagerføring m.v.«

3.3.3.3. Artikel 7, stk. 2, kunne udelades helt, da det blot består af en sammenfatning af retsafgørelser ved EF-Domstolen (se f.eks. sag nr. 158/86).

3.3.4. Artikel 8

Artikel 8, stk. 3: Hvad er formålet med denne bestemmelse?

3.4. *Kapitel III: Varighed*

3.4.1. Se foranstående punkt 2.3.

3.4.2. Artikel 10

Det er menigsløst at tale om den beskyttelsestid, der er fastsat i Rom-Konventionen, da der er tale om minimumsrettigheder. Medlemsstaterne fastsætter forskellige beskyttelsesperioder, hvoraf nogle, men ikke alle, er længere end minimumsrettighederne.

3.5. *Kapitel IV: Fælles bestemmelser*

3.5.1. Artikel 11

Artikel 11 henviser til eksisterende værker. Det kan være vanskeligt at gennemføre disse bestemmelser for værker, som allerede er genstand for kontrakter.

3.5.2. Artikel 12

Dette direktiv står naturligvis ikke på listen over de direktiver, som skal være gennemført senest pr. 1. januar 1993. Denne frist virker urealistisk på baggrund af den tid, det kræver at gennemføre EF's høringsprocedurer, at nå frem til Rådets afgørelse og at udforme den yderst komplicerede gennemførelseslovgivning i medlemsstaterne. Imidlertid understreger ØSU, at det er vigtigt at undgå unødig forsinkelse af dette direktivforslag.

Bryssel, den 3. juli 1991.

François STAEDELIN

Formand for

Det økonomiske og sociale Udvalg